

Beslutad av: Kommunfullmäktige

Datum: 2023-02-13

Beslutsparagraf: Kf § 8/2023

Börjar gälla: 2023-02-14

Dokumentansvarig politisk instans: Kommunfullmäktige

Dokumentansvarig tjänsteperson: Kommundirektör

Följs upp: Vid behov

Diarienummer: Ks 2022/94

MÅLINRIKTAT DOKUMENT | PLAN

Nödvattenplan för Tomelilla kommun 2023

Tomelilla
kommun

Tomelilla kommuns styrdokument

Regeldokument

Regeldokument är dokument som talar om hur kommunen ska arbeta. Regeldokument kan också vara lokala föreskrifter om olika bestämmelser som kan påverka kommuninvånare eller företag.

REGLEMENTEN RIKTLINJER RUTINER

Målinriktade dokument

Målinriktade dokument visar vad kommunen vill uppnå, strävar efter eller har som mål.

VISION PROGRAM OCH STRATEGIER PLANER HANDLINGSPLANER

Bakgrund

Tomelilla kommun har det övergripande ansvaret för att ta fram planer för att hantera extraordinära händelser vilket inkluderar behov av nödvattenförsörjning.

Tomelilla kommun är VA-huvudman för anläggningarna och ansvarig för att dricksvattenförsörjningen fungerar på ett tillfredställande sätt, även i kristid. Kommunen har även ett områdesansvar vilket även inkluderar enskilda med egen brunn och samhällsviktiga verksamheter.

Österlen VA AB:s huvuduppdrag är att sköta driften av huvudmannens anläggningar och tillhandahålla ett säkert dricksvatten.

Österlen VA AB har fått i uppdrag är att tillhandahålla och förvalta en uppdaterad nödvattenplan avseende de delar som rör dricksvatten för normal hushållsförbrukning. Nödvattenplanen ska vara väl förankrad hos kommunen och behöver regelbundet ses över i samverkan med kommunen för att säkerställa att nödvattenplanen hålls uppdaterad med avseende på nya kunskaper, ansvarsfördelning och rådande läge i samhället.

Det åligger kommunledningen att ansvara för att den övergripande nödvattenplanen hålls aktuell.

Nödvattenplanen som är framtagen för beslut har tagits fram i samråd med samhällsbyggnadsnämnden.

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
1. Inledning	5
Nödvattenplanens funktion	5
Avgränsningar	6
Metod för framtagande av nödvattenplan	6
2. Styrande lagstiftning	7
Sekretess	8
3. Tänkbara scenarier för nödvattenförsörjning	8
Scenario 1: Vattenbrist	8
Scenario 1a: Avbrott i vattenleverans	8
Scenario 1b: Låga grundvattennivåer	9
Scenario 2: Otjänligt vatten	9
Scenario 2a: Mikrobiologisk förorening.....	9
Scenario 2b: Kemisk förorening.....	9
4. Aktivering av nödvattenplan	10
5. Principer vid prioritering av nödvattenförsörjning	10
Prioritering av nödvatten	10
Nödvattenmängder.....	11
6. Roller och ansvar vid en nödvattensituation	12
Kommunens ansvar	12
Övergripande ansvar.....	13
Ansvar för distribution av nödvatten	13
Kommunikation	14
Den enskildes och organisationers ansvar	14
7. Kommunikationsplan	15
8. Samverkan	15
Samverkan krishantering i Skåne	15
Samverkan krishantering med grannkommunerna	16
VAKA	16
9. Utbildning, övning och test	16

1. Inledning

Rent dricksvatten är en förutsättning både för överlevnad och för samhällets funktion. I Sverige är vi privilegierade med dricksvatten av hög kvalitet som levereras direkt i vattenkranen. Trots detta välutvecklade dricksvattensystem händer det att den ordinarie vattenleveransen inte fungerar normalt. Det kan uppstå både kvantitativa och kvalitativa störningar i dricksvattenförsörjningen. Exempelvis kan det uppstå brott på huvudledningar, eller andra stora ledningar, vilket medför att vattnet inte räcker till de konsumenter som i vanliga fall försörjs av ledningen. Vattnet kan dessutom förorenas på olika sätt, till exempel av mikroorganismer eller kemikalier genom sabotage eller olyckshändelse, vilket gör vattnet otjänligt som livsmedel. Då krävs en så kallad nödvattenförsörjning, vilket innebär dricksvattenförsörjning för människors överlevnad.

När en plötslig situation som påverkar dricksvattenförsörjningen inträffar är det av största vikt att begränsa den negativa påverkan genom att snabbt och effektivt tillhandahålla dricksvatten som uppnår kraven för livsmedel. För detta krävs en beredskap som är välplanerad och enkel att följa. En nödvattenplan utgör ett viktigt verktyg för en sådan beredskap.

Många verksamheter lever i tron på säkra leveranser och av god kvalitet samt att just de är prioriterade. Inom nödvattenplaneringen behöver en prioritering beslutas över vilka abonnenter som ska få nödvatten samt vilka verksamheter som nedprioriteras i en bristsituation. Särskilt nedprioriterade verksamheter behöver vetskap om detta för att kunna göra egna förberedelser.

Nödvattenplanens funktion

Nödvattenplanen ger riktlinjer för nödvattenförsörjningen i kommunen och en gemensam grund för hur en nödvattensituation ska hanteras genom att förtydliga roller och ansvar både inom och utanför kommunal organisation samt ge ett stöd vid prioriteringar. Planen ger förutsättningar till kommunens olika verksamheter att planera mer detaljerat för sin del i en situation då det är brist på dricksvatten. Planen gäller även under höjd beredskap.

Det huvudsakliga målet med nödvattensplanen är att minimera konsekvenserna vid en störning i dricksvattenförsörjningen.

Bild 1. Bild visande dricksvatten (Svenskt Vatten, 2016)

Avgränsningar

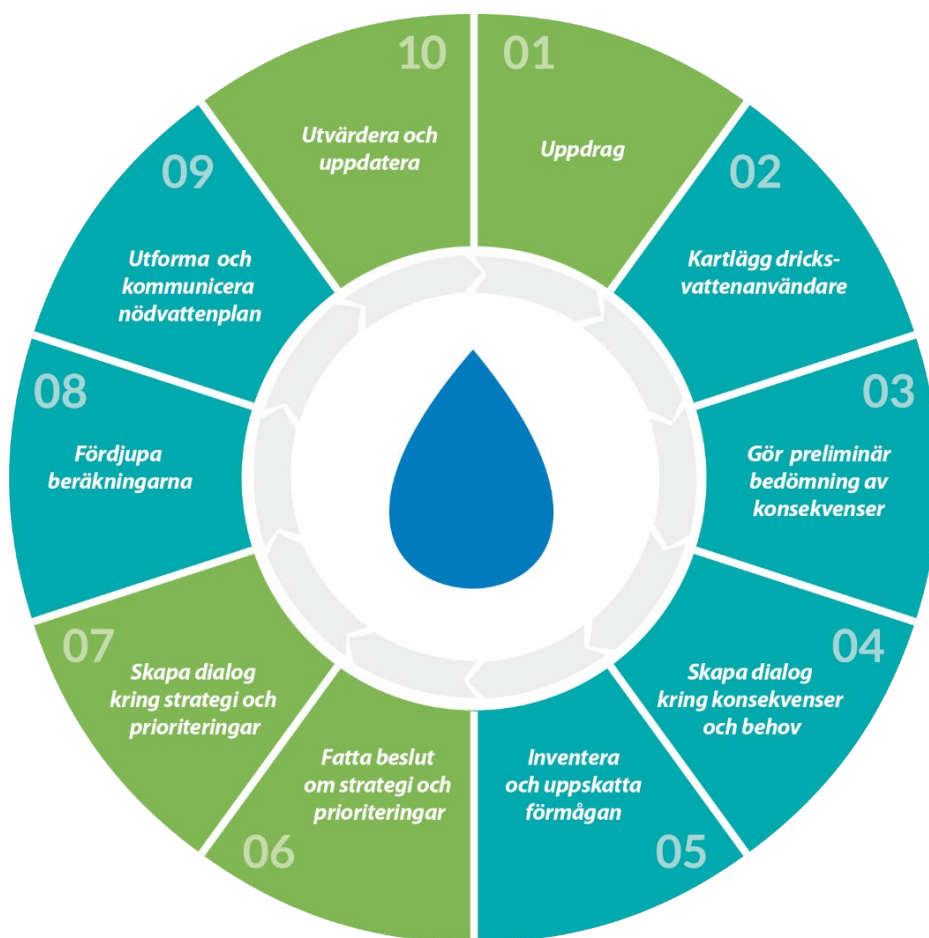
Denna plan avser nödvattenförsörjning, det vill säga distribution av dricksvatten på annat sätt än via vattenledningsnätet. Strategier för förebyggande arbete och övrig försörjning som avviker från det normala, såsom utförande av kokningsrekommendationer eller försörjning med reservvatten, utgör andra delar i Österlen VA's beredskap och kontinuitetsplanering.

Metod för framtagande av nödvattenplan

Österlen VA har fått i uppdrag av kommunstyrelsen att ta fram en nödvattenplan. Österlen VA har utgått från Livsmedelsverkets Guide för planering av nödvattenförsörjning (2017) och arbetsmodell, se figur 1.

Österlen VA har i samarbete med verksamhetsansvariga inom samhällsbyggnadsförvaltningen på kommunen tagit fram ett förslag på ansvarsfördelning, nödvattenbehov och prioriteringsordning.

Som arbetsmodellen visar är det ett kontinuerligt arbete med att ha en aktuell nödvattenplan som behöver kommuniceras, utvärderas och därefter revideras regelbundet.

Figur 1. Livsmedelsverkets arbetsmodell för nödvattenförsörjning.
(Livsmedelsverket (2017) Guide för planering av nödvattenförsörjning).

2. Styrande lagstiftning

Kommunen har ett helhetsansvar för dricksvattenförsörjning och att man som myndighet svarar upp mot gällande lagstiftning.

Enligt Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster har kommunen skyldigheter att tillgodose behovet av dricksvatten inom de områden som kommunen beslutat ska ingå i så kallat verksamhetsområde för vatten. Utgångspunkten för lagen avseende dricksvatten är att skydda människors hälsa. Skyldigheter gäller även vid störningar i den ordinarie vattenförsörjningen. Trots leveransskyldigheten till hushållen garanteras inte ett visst tryck eller viss vattenmängd per tidsenhet. Vid begränsad vattentillgång är anslutna fastighetsägare skyldiga att reducera sin vattenförbrukning enligt VA-huvudmannens anvisningar (https://osterlenna.se/storage/app/media/abva_del_1-3.pdf).

Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, tydliggör att kommunen ska ha en god förmåga att hantera krissituationer och extraordinära händelser. Det geografiska

områdesansvaret är också tydligt. Med detta menas att kommunens ansvar gäller alla människor som vistas i kommunen oavsett om man är hemmahörande i kommunen eller någon annanstans och oavsett om man äger en fastighet som är ansluten till kommunalt vatten och avlopp eller inte.

Enligt Socialtjänstlagen (2001:453) 5.kap, särskilda bestämmelser för olika grupper framgår att värna de som behöver särskilt stöd för att kunna leva ett värdigt liv. Detta kan bland annat handla om äldreomsorg eller LSS (lag om stöd och service till vissa funktionshindrade).

Det finns idag ingen lagstiftning som reglerar prioritering av dricksvatten på ett entydigt sätt. Det finns heller ingen lagstiftning som på en generell plan förhindrar en sådan prioritering.

Sekretess

Grundregeln i Sverige är att allmänna handlingar ska vara offentliga. Enligt 18 kapitlet 13 § offentlighets och sekretesslagen (2009:400) gäller sekretess för denna typ av uppgifter om "det allmännas möjligheter att förebygga och hantera fredstida kriser motverkas om uppgifterna röjs". Om uppgifterna kan komma att utnyttjas för brottslig verksamhet såsom bedrägeri, brott, sabotage, terrorhandlingar eller skadegörelse kan det följaktligen leda till att säkerheten i samhället försvagas.

3. Tänkbara scenarier för nödvattenförsörjning

Historiskt har nödvattenförsörjning framför allt använts vid stora läckor, förorenat eller misstänkt förorenat dricksvatten samt med anledning av felkopplingar eller läckor.

Framöver kan avbrott i samband med sabotage behöva beaktas i större utsträckning med anledning av det rådande läget i omvärlden.

Nödvattenförsörjningen för Tomelillas kommun grundas på två framtagna övergripande huvudscenarier; Avbrott i vattenleveransen och otjänligt vatten. Scenarierna är framtagna med hänsyn av den robusthet och kontinuitetsplanering som finns inom kommunens vattenförsörjningssystem. Dessutom är scenarierna utformade utifrån erfarenheter från andra dricksvattenkriser i Sverige.

Scenario 1: Vattenbrist

Vattenbrist kan antingen ske genom ett ledningsbrott som kan ha olika påverkans effekter längs ledningsnätet. Vattenbrist kan även uppstå vid långvarig torra och sjunkande grundvattennivåer. I dessa situationer kommer inte dricksvatten fram till användaren.

Scenario 1a: Avbrott i vattenleverans

I fall av totalavbrott i vattenleveransen till ett verksamhetsområde krävs något slag av ersättningsystem. Mindre avbrott i vattenleveransen är normalt korta då åtgärder sätts in omedelbart. Vid brott på ledningar, om läckan kan lokaliseras, beräknas vara

åtgärdade inom en arbetsdag. I vissa fall kan ledningsbrott följas av kokningsrekommendationer på grund av föroreningsrisk. Om en läcka sker som inte drabbar huvudledning kan den normalt begränsas mycket med stängning av ventiler. Vid brott på huvudledning kan man på de platser högreservoarer finns kan denna fyllas, dock är det tidskrävande och oftast är kommunens reservoarer inte förberedda på detta. Avbrott i vattenleveransen på grund av elavbrott kan på kort sikt åtgärdas med reservkraft. Om avbrottet inte löses på under ett dygn körs nödvattentankar ut till strategiska platser.

Scenario 1b: Låga grundvattennivåer

Vid långvarig torka kan grundvattennivåerna sjunka till nivåer som gör det omöjligt att producera dricksvatten i normal omfattning. I ett tidigt stadie kan bevakningsförbud utfärdas men om detta inte räcker så kan bristen bli så stor att dricksvattnet inte kan distribueras ut i hela verksamhetsområdet när trycket sjunker.

Låga grundvattennivåer blir ännu mer påtagligt hos enskilda vattenanvändare med egen brunn då dessa ofta påverkas först. I grunden ligger ansvaret för vattenförsörjningen här på den enskilde eftersom de inte ligger inom verksamhetsområde för kommunal dricksvattenförsörjning, men kommunala verksamheter behöver förbereda stödjande insatser i händelse av torka eftersom det kan få omfattande effekter på samhället.

Scenario 2: Otjänligt vatten

Ett otjänligt vatten betyder att vattnet kan ha mikrobiologisk förorening i form av virus, bakterier, parasiter eller någon form av kemisk förorening. Omfattande informationsinsatser erfordras för att säkra att vattnet inte används felaktigt så att hälsoproblem riskeras. Vid extrema föroreningar kan det aktualiseras att avbryta leveranserna för att riskerna vid eventuellt felaktig användning av vattnet är alltför stora.

Scenario 2a: Mikrobiologisk förorening

Vid fall av mikrobiologisk förorening kan vattnet normalt konsumeras efter kokning.

Det här scenariot betyder att alla har tillgång till vatten men att det krävs kokning innan det får användas till dryck och mat. Detta medför att vatten inte kommer köras ut till abonnenterna, om kokning av vatten räcker. Att komma ihåg är att kokning innebär exempelvis en ökad arbetsbelastning vid livsmedelshantering samt inom vård och omsorg. Det finns tre viktiga saker att tänka på i det här fallet. Det första att tänka på är att skolverksamhet och särskilda boenden kan kranar komma att behövas att stängas av på grund av säkerhet. En annan viktig sak är att information måste nå alla abonnenter. Den sista är att diskning i kök kan krävas i mycket hög temperatur eller i förkokat vatten.

Scenario 2b: Kemisk förorening

Vid fall av kemisk förorening utan lukt kan vatten inte konsumeras efter kokning men skulle kunna användas till toalett, bad, dusch och tvätt.

Det här scenariot innebär att vatten kan finnas för spolning i toalett, dusch/bad och tvätt men vattnet går inte att använda till mat/dryck efter kokning. Fallet kräver

distribution av nödvatten till samhällsviktig verksamhet och konsumenter. Initialt kommer vatten att levereras till prioriterade användare inom vård och omsorg. Detta kommer följas med leverans av vatten successivt till hämtstationer för medborgarna. Om det här scenariot sker krävs att en krisledningsorganisation för Tomelilla kommun snabbt tillsätts och får stöd av myndigheter. Viktigt att tänka på är att skolverksamhet och särskilda boenden kan behöva få kranar avstängda på grund av säkerhetsskäl för abonnenterna. Informationsbehovet är omfattande för att undvika att vattnet konsumeras.

4. Aktivering av nödvattenplan

Nödvattenplanen aktiveras vid ett avbrott i vattenförsörjningen som beräknas vara över 12 timmar.

5. Principer vid prioritering av nödvattenförsörjning

I fall av en störning i dricksvattenförsörjningen är det de personer som är anslutna till det kommunala dricksvattennätet som i första hand blir berörda, med andra ord kommunens dricksvattenabbonnenter. Det är abonnenterna som Österlen VA har ansvar att leverera rent dricksvatten till. Dricksvattenabbonnenter inom kommunen berör allt från hushåll och känsliga verksamheter som har betydelse för människors liv och hälsa till att handla om större industrier som använder dricksvatten vid produktion och gatu- och parkverksamhet.

I en nödvattensituation kan stora kunder så som industrier kan bli tvungna att stänga ner sin verksamhet i mån att hushåll och känsliga kunder ska kunna ha tillgång till nödvatten.

Prioritering av nödvatten

Det högst prioriterade skyddsvärdena i en nödvattensituation är människors liv och hälsa samt samhällets funktionalitet.

I ett initialt skede bör nödvatten i första hand distribueras till samhällsviktiga verksamheter som bedriver hälso- och sjukvård, äldreomsorg och LSS-verksamhet. I prioriteringen inkluderas även tillagningskök som är knutna till de prioriterade verksamheterna för liv- och hälsa. Allmänheten kommer i det inledande skedet av en nödvattenförsörjning kunna hämta nödvatten från de tankar som ställs i närhet av prioriterade verksamheter.

Med stöd av Livsmedelsverket guide för nödvattenplanering föreslår Österlen VA prioriteringsklasser enligt tabell 1 nedan:

Tabell 1. Prioriteringsklasser

Prioriteringsklasser (Enligt Livsmedelsverket)	Exempel på verksamheter som inkluderas
1 A. Verksamheter som har stor betydelse för människors liv och hälsa	Särskilda boenden, sjukhus, räddningstjänst och vårdcentraler
1 B. Tappställen för hushåll	Invånare
2. Verksamheter som har stor betydelse för samhällets funktionalitet	Kommunala tillagningskök, förskolor, skolor, polis, fjärrvärme
3. Verksamheter som har stor betydelse för miljön	Renhållning och avfallshantering
4. Verksamheter som representerar stora ekonomiska värden	Industrier och djurbesättningar
5. Verksamheter som har stor betydelse för sociala och kulturella värden	Idrottsföreningar, ungdomsföreningar och församlingar
6. Övriga verksamheter	Restauranger, frisörer, verkstäder, butiker, gym m.m.

Nödvattenmängder

Vid en nödvattensituation minskar tillgången på rent dricksvatten avsevärt för att på kort sikt i första hand användas till dryck och matlagning. Beräknat nödvattenbehov beräknas då till 3–5 liter per person och dygn, ca 2,5% av totala normalförbrukningen för ett normalhushåll som motsvarar ca 140 liter per person och dygn. Livsmedelverket listar en del rekommendationer av nödvattenmängder och avstånd till nödvattentankar som kan ses nedan i tabell 2 (Livsmedelverket, 2008).

Tabell 2. Livsmedelverkets rekommendationer

Dimensionerande förutsättningar för nödvattenplanering
Inom några timmar med nödvattenförsörjning ska hushållen förses med 3–5 liter dricksvatten per person och dygn. När det gäller socialtjänsten gäller 15 liter per boende och dygn.
Inom högst tre dygn med nödvattenförsörjning ska hushållen förses med 10–15 liter dricksvatten per person och dygn.
Det rekommenderas att invånaren i tätbebyggt område ska ha max 500 meter till närmaste utskänkingsplats. ”500-metersregeln” är en uppskattning av cirka hur långt en person ska behöva gå för att hämta nödvatten med sitt eget kärl.
Nödvattentankarna ska placeras väl synliga på strategiska placeringar så som torg eller vid en mataffär. Dessutom ska platsen vara tillräckligt stor för att effektivt fungera vid transport, påfyllning av tank samt påfyllning av abonnenter. Placering av tank prioriteras oftast före ”500-metersregeln”.
Kunder känsliga för störningar i dricksvattenproduktionen prioriteras vid en nödvatteninsats. Detta innebär att känsliga kunder får egna nödvattentankar samt att nödvattentanken ska vara placerad så nära verksamheten som möjligt.

6. Roller och ansvar vid en nödvattensituation

Enligt de tre grundprinciperna inom svensk krishantering ska den som ansvarar för en verksamhet i normala förhållanden även ha det under en krissituation (ansvarsprincipen). Verksamheten ska fungera på liknande sätt så lång det är möjligt (likhetsprincipen) och hanteras av dem som är närmast berörda och ansvariga (närhetsprincipen). Först när de lokala resurserna inte räcker till blir det aktuellt med statliga instanser.

Kommunens ansvar

Tomelilla kommun är ytterst ansvarig för den kommunala vattenförsörjningen. Det kommunägda bolaget Österlen VA AB har i uppdrag av kommunen ansvar för drift av kommunens VA-anläggningar.

Ansvarsfördelningen mellan Österlen VA och kommunen vid en nödvattensituation föreslås enligt nedan.

Övergripande ansvar

- Österlen VA ansvarar för att göra situationsbedömningen av avbrottets omfattning och längd samt fatta beslut om nödvattenplanen ska aktiveras.
- Österlen VA meddelar kommunens krisorganisation vid aktivering av nödvattenplan via TIB (Tjänsteman i beredskap) och om stöd från kommunens krisorganisation behövs.
- Österlen VA ansvarar för att utfärda rekommendationer vid nödvattenhanteringen i respektive situation, som t.ex. kokningsrekommendation.
- Österlen VA ansvarar för att skyndsamt avhjälpa det avbrott som uppstått.
- Tomelilla kommuns krisledningsnämnd tar över ledningsansvaret från Österlen VA för nödvattenförsörjning utifrån lagen om extraordinära händelser.
- Tomelilla kommun ansvarar för att ta beslut om prioritering av dricksvatten med utgångspunkt att skydda liv och hälsa i första hand med stöd av nödvattenplanen.
- Tomelilla kommun ansvarar för att besluta om var utskänkningsplatser för nödvatten ska finnas om Österlen VA inte bedömer att detta kan genomföras i det enskilda fallet inom egna organisationen.
- Tomelilla kommun ansvarar för att vid varje specifikt tillfälle bedöma behovet av och fatta beslut om vilka utskänkningsplatser som behöver bemanning från FRG (frivillighetsorganisation) eller annan bestämd resurs.
- Tomelilla kommun beslutar om vilka verksamheter som ska centraliseras och vid behov stängas.

Ansvar för distribution av nödvatten

- Österlen VA ansvarar för att påfyllning av nödvattentankar sker samt meddelar tappställen (via vattenkiosk eller brandpost med kran). Österlen VA ansvarar även för transport och utplacering av nödvattentankar om det kan göras utan att avhjälpande arbete med avbrottet belastas.
- Tomelilla kommun ansvarar för transport och utplacering av nödvattentankar till förutbestämda nödvattenplatser i de fall Österlen VA bedömer att egna resurser inte räcker till utan att arbetet med att avhjälpa avbrottet belastas.
- Österlen VA kan tillfälligt upprätta nödvattenförsörjning vid mindre avbrott genom att helt eller delvis aktivera nödvattenplanen. I dessa fall placeras nödvattentankar/tappställen där behov finns. Österlen VA ansvarar i dessa fall för att dokumentera var nödvattentankar placeras och var tappställen upprättas.
- Österlen VA ansvarar för att upprätthålla kvaliteten hos dricksvattnet till leveranspunkt.
- Tomelilla kommun ansvarar för stödverksamhet i samband med nödvattenförsörjning som exempelvis bevakning av nödvattentankar, plogning och sandning vid tank- och tappställen vintertid, och att hålla trafikordning på platserna.

- Tomelilla kommun ansvarar för intern distribution samt ansvar för funktionshindrade, sjuka och de som av något skäl inte kan ta sig till ett hämtställe för nödvatten.

Kommunikation

- Österlen VA ansvarar för att skyndsamt informera Tomelilla/Simrishamns kommun via kommunens tjänsteman i beredskap (TIB) vid aktivering av nödvattenplan.
- Österlen VA ansvarar för kommunikation till allmänheten via hemsida och sms-tjänst samt andra lämpliga informationskanaler.
- Tomelilla kommun ansvarar för att ringa 112 SOS Alarm och begära VMA (Viktigt meddelande till allmänheten).
- Österlen VA ansvarar för att ringa 08-78 42 100 Sveriges Radio Sändningsledning och begära lokalradiosändning.
- Österlen VA ansvarar för att ringa 020-30 20 30 VAKA via SOS Alarm, förklara läget och beställa containrar för nödvatten om behov bedöms finnas.
- Österlen VA ansvarar för att rapportera till kommunen om vilka platser som nödvatten distribueras till via nödvattentankar eller tappställen.
- Tomelilla kommun ansvarar för att kalla in FRG eller annan bestämd resurs till beslutade utskänkingsplatser för nödvatten.
- Tomelilla kommun ansvarar för att information upprättas på kommunens hemsida, samt att relevanta funktioner inom kommunen hålls fortlöpande informerade. Kommunen ansvarar även för att informera prioriterade abonnenter.
- Tomelilla kommun ansvarar för att informera initialt och för fortlöpande rapportering om situationen och förändringar till Länsstyrelsen Skåne.

Den enskildes och organisationers ansvar

Vid begränsad vattentillgång är fastighetsägaren skyldig att minska sin vattenförbrukning efter de anvisningar som huvudmannen lämnar (https://osterlenna.se/storage/app/media/abva_del_1-3.pdf).

Den enskilde ansvarar för att ha en god hemberedskap och införskaffa vattendunkar eller andra kärl, samt att hämta och transportera dricksvatten från nödvattenplats/tappställe för eget behov.

Den enskilde har även ansvar att följa de anvisningar som getts för hämtning av nödvatten för att undvika kontaminering av nödvattnet och konflikter. Dessutom inbegriper ansvaret hos den enskilde att även ha vattendunkar hemma för att underlätta hämtningen vid ett möjligt vattenavbrott.

Fastighetsägare och verksamhetsutövare som har behov av kontinuerlig vattentillförsel ansvarar själva för att tillse att de kan hantera störningar i dricksvattenförsörjningen alternativt möjliggöra att stänga verksamheten till dess att vattenförsörjningen är återställd.

Fastighetsägare bör ha rutiner för att kunna sköta avloppet i fastigheten när vatten inte finns i ledningssystemet, såsom annat vatten (t.ex. sjövattnet, regnvatten) i hinkar/dunkar eller engångstoalletter.

Lantbrukare med stora djurbesättningar bör vid en eventuell påkoppling till det kommunala vattenledningsnätet behålla sin enskilda vattentäkt så denna kan användas som reserv vid ett eventuellt vattenavbrott, så djuren inte ska bli utan vatten.

Verksamheter som har behov av tryckhållning i egna fastighetsinterna system ansvarar själva för eventuell förberedelse för detta.

Slutligen har verksamhetsutövare och fastighetsägare ansvar för att skapa alternativ lösning för hygien och sanitet. Abonnenterna kan uppmanas att själva hämta vatten från områden som inte är drabbade eller från vattendrag, hav eller regnvatten.

7. Kommunikationsplan

Information ska finnas förberedd för att kunna publiceras efter beslut av VA-huvudmannen på www.tomelilla.se samt www.osterlenna.se och innehålla följande:

- Platser för utplacering av nödvattentankar och hämtstationerna. Denna information publiceras vartefter hämtstationerna är etablerade.
- Prioriteringsordning av utplaceringen vid en vattenbrist.
- Tips vid vattenavbrott till allmänheten samt företag före, under och efter.
- Hur mycket vatten får man hämta per dag och vad det får användas till?
- Vem kontaktar man vid frågor
- Frågor och svar/ FAQ (Frequently asked questions).
- Råd och information kring hygienvatten.
- Råd gällande industri, djurhållning och andra känsliga abonnenter.

8. Samverkan

Vid en allvarlig störning i dricksvattenleveransen överstiger behovet Österlen VA's egna förmåga att tillhandahålla nödvatten på ett tillfredsställande sätt. Samverkan med kommunen och övriga aktörer är nödvändigt för att så effektivt som möjligt få bukt med en nödsituation och minska konsekvenserna av en störning.

Samverkan krishantering i Skåne

Om en krissituation skulle uppstå, beroende på storlek, ingås samarbete med Länsstyrelsen, grannkommuner, räddningstjänst, polis, regionen och SOS Alarm. Andra viktiga parter för samarbete kan vara Livsmedelverket, Sydvatten, Smittskyddsinstitutet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarsmakten, Svenskt Vatten, LRF, näringslivet, experter samt försäkringsbolag.

Vilka aktörer som det ingås samarbete med i en krissituation är helt och hållet beroende på krissituationens amplitud och bestäms av kommunens krisledning.

Samverkan krishantering med grannkommunerna

Samverkan ihop med grannkommunerna bör utformas och implementeras så en krissituation kan hanteras på bästa möjliga vis.

För att underlätta samverkan gällande nödvattenmaterial och resurser bör avtal skrivas för att minska risken för frågor vid en nödsituation.

VAKA

Den nationella vattenkatastrofgruppen, VAKA, kan nås via SOS-alarm dygnet runt. VAKA ger stöd vid problem av dricksvattenförsörjning via telefon eller på plats i första hand till dricksvattenproducenter och kommuner i kriser som rör dricksvattenområdet, men även till länsstyrelser och centrala myndigheter. Ansvaret för VAKA-gruppen ligger på livsmedelsverket och består av personer från bland annat dricksvattenproduktion, laboratorieverksamhet, miljöskydd och räddningstjänst.

Gruppen är fördelad över hela landet och har en stor erfarenhet av händelser såsom olyckor med farligt gods, förorenade ledningsnät, föroreningar i vattentäkter, stora läckor, vattenbrist, ras och skred, översvämningar, höga flöden, strömavbrott samt andra händelser/olyckor som påverkat vattenförsörjningen.

Förutom detta har VAKA bred kunskap av hantering av information samt media. I samband med problem i kommunens dricksvattenförsörjning är det VAKA:s uppgift att vara ett stöd för kommunen av analys av läget samt det fortsatta arbetet och de åtgärder som behövs. Däremot är det kommunen som är krisledare och beslutsfattare, VAKA:s roll är som en stöttepelare vid en händelse av problem vid vattenförsörjning. För att kunna kontakta VAKA ska man vara behörig exempelvis i form av VA- huvudman, räddningschef eller fått delegation av en behörig person, dessutom är VAKA:s hjälp kostnadsfri (Livsmedelverket, 2017).

9. Utbildning, övning och test

För att hantera en krissituation exempelvis en nödvattensituation så optimalt som möjligt krävs utbildning och övning. Övning och utbildning inom krishantering där både kommunen och Österlen VA ingår bör därför utföras regelbundet.

Övningar bör både innefatta problemlösning vid ett särskilt scenario samt beräkning av tidsåtgång för att avhjälpa avbrottet i dricksvattenförsörjningen. För detta behövs även praktisk utbildning i montering, påfyllning och frakt av nödvattentankar för både VA-personal och personal från kommunens förvaltningar som kan avsättas för detta vid en allvarlig situation.

Övningen bör innefatta följande moment:

1. Orsaksutredning och problemlösning
2. Planering av arbetsgången
3. Extern och intern kommunikation
4. Hämtning av nödvattentankar
5. Påfyllning och utkörning av nödvattentankar
6. Övervakning av nödvattentankar
7. Provtagning och analys av nödvattnet.